

فصلنامه مدیریت و پژوهش‌های دفاعی دانشکده و پژوهشکده دفاعی (دافوس)

سال سیزدهم، شماره ۷۷، زمستان ۱۳۹۳، صص ۷۲-۳۳

توانمندی نظامی امارات عربی متحده و

تأثیر آن بر امنیت ملی ج.ا.ع

^۱ حسین باقری

^۲ روح‌الله رستمی

تاریخ دریافت: ۹۳/۸/۲۵

تاریخ پذیرش: ۹۳/۹/۲۰

چکیده

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی ایران، سردمداران کشورهای حوزه خلیج فارس به زعم جلوگیری از الگوبرداری ملت‌های کشورهایشان از راهبرد صدور انقلاب اسلامی و با تصور مقابله از تسری این انقلاب به کشورهای خود، با انعقاد قراردادهای متعدد خرید تسلیحاتی از غرب و به ویژه آمریکا درصدد افزایش توانمندی‌های دفاعی خود برآمده‌اند. در این رابطه کشور امارات عربی متحده با توجه به همسایگی‌اش در منطقه خلیج فارس با جمهوری اسلامی ایران و از سویی هم‌پیمانی با آمریکا و غرب، و از طرفی دیگر ادعای مالکیت بر جزایر سه‌گانه ایرانی؛ یکی از کشورهایایی است که احتمال استفاده ابزاری از آن توسط استکبار جهانی برای دست‌اندازی به امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران وجود دارد. این مقاله با هدف شناخت توانمندی نظامی امارات عربی متحده و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی و با روش تحقیق توصیفی-تحلیلی و روش جمع‌آوری پیمایشی و از نوع کاربردی به رشته تحریر درآمده است. بر این اساس با بررسی‌های اسنادی و میدانی از طریق تکمیل پرسشنامه در خصوص ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های توانمندی نظامی کشور امارات متحده، در قالب ۵

۱- عضو هیأت علمی دانشگاه جامع امام حسین (ع).

۲- کارشناس ارشد اطلاعات نظامی

مؤلفه پرسشی «توانمندی نیروی هوایی کشور امارات و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، توانمندی نیروی دریایی کشور امارات و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، توانمندی نیروی زمینی کشور امارات و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، پیمان‌های دفاعی و نظامی کشور امارات و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، توانمندی نظامی امارات متحده و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران» در وضعیت فعلی و در افق آینده مورد بررسی قرار گرفت. نتایج ارایه‌شده و تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق توصیف‌کننده میزان پایین‌تر از حد متوسط گویه‌های تشکیل‌دهنده مؤلفه‌های توانمندی‌های نظامی امارات و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران در وضعیت فعلی و در افق آینده است. بنابراین می‌توان گفت: کشور امارات به تنهایی (در صورت مخاصمه احتمالی) توان مقابله با جمهوری اسلامی ایران را ندارد و با در نظر گرفتن قراردادهای فرامنطقه‌ای، به احتمال کم توانایی بین‌المللی کردن جنگ با ایران از طریق کمک به نیروهای غربی را داشته باشد. بنابراین فرضیه تأثیر منفی توانمندی نظامی امارات متحده عربی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، اثبات نشده و این کشور در وضعیت حال و آینده تهدیدی برای امنیت ملی کشورمان محسوب نمی‌شود.

کلیدواژه‌ها: توانمندی نظامی، قدرت نظامی، امنیت ملی، امارات عربی متحده، جمهوری اسلامی ایران.

مقدمه

با ورود به قرن بیست و یکم و اهمیت یافتن اطلاعات به عنوان عنصر اصلی قدرت، دولت‌ها نقش بی‌بدیلی در نظام بین‌الملل و سیاست‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، نظامی و دفاعی جهان به عنوان بازیگران اصلی این عرصه یافته‌اند. بر این اساس آگاهی یافتن و اشراف بر اطلاعات و ویژگی‌های محیطی، انسانی و اقتصادی کشورها در جهت تدوین راهبردها و برآوردهای راهبردی در برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌ها اهمیت فوق‌العاده‌ای می‌یابد. برای کشور جمهوری اسلامی ایران به خاطر داشتن موقعیت حساس ژئواستراتژیکی و استقرار حوزه‌های ژئوپلیتیکی متعدد در پیرامون آن، پایش و رصد

محیط‌ها و کشورهای پیرامونی در منطقه اهمیت راهبردی دارد. جمهوری اسلامی ایران به لحاظ اهداف، علائق ژئوپلیتیکی و منافع جهانی و نیز وجود چالش‌ها و تهدیدهای موجود، جزو کشورهایی است که به شناخت و پایش کشورهای پیرامونی و منطقه‌ای به شدت نیاز دارد تا در عرصه رقابت‌ها، چالش‌ها و تهاجم‌ها بتواند به عنوان بازیگر اصلی منطقه در جهت حفظ منافع و اقتدار ملی، نقش مهمی ایفا نماید. در این میان، منطقه خلیج فارس به دلیل اهمیت سیاسی، راهبردی، اقتصادی و... همواره مورد توجه سیاستمداران و قدرت‌های فرامنطقه‌ای و بین‌المللی بوده است. وجود ذخایر عظیم انرژی در این منطقه و اهمیت این منابع عظیم برای دنیای صنعتی باعث شده تا روزبه‌روز بر میزان اهمیت خلیج فارس افزوده شود. کشور امارات متحده عربی نیز از کشورهایی است که در حوزه جغرافیایی خلیج فارس قرار دارد. این کشور در سال‌های اخیر با خرید تسلیحات نظامی، اقدام به افزایش توان نظامی خود نموده و یکی از بالاترین هزینه‌های سرانه نظامی و سهم هزینه‌های نظامی نسبت به کل هزینه‌های دولت را در غرب آسیا و جهان داراست. اهمیت کشور امارات به دلیل خریدهای گسترده نظامی این کشور و ایفای نقش احتمالی این کشور در زنجیره کشورهای تهدیدکننده نظامی ایران به رهبری آمریکا است. لازم به یادآوری است که امارات متحده به همراه عربستان در حال ایفای سه نقش همزمان در ابعاد سیاسی، امنیتی-نظامی و اقتصادی علیه ایران است که در حال انجام است. کشور جمهوری اسلامی ایران، در شمال این کشور و شمال مرزهای آبی آن قرار گرفته است. بنابراین با عنایت به اینکه کشور امارات متحده از همسایگان کشورمان است و استکبار جهانی با داشتن پایگاه در آن کشور و فروش تسلیحات نظامی به آن سعی در کنترل و دخالت در غرب آسیا دارد، این تحقیق با هدف پاسخ به سؤال اساسی که توانمندی نظامی امارات متحده عربی چه تأثیری بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران دارد به رشته تحریر در آمده است.

۲- بیان مسأله

امنیت در ادوار مختلف تاریخ، همواره به عنوان یکی از مهم‌ترین و ضروری‌ترین نیازهای حیات انسانی مطرح بوده است. امنیت ملی در مفهوم رایج خود، به معنی وجود شرایطی است که حیات مادی و معنوی جامعه و یا به عبارتی منافع و ارزش‌های ملی را در ابعاد مختلف سیاسی، نظامی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در مقابل خطرهای و تهدیدهای داخلی، خارجی، حوادث طبیعی و آفات اجتماعی حفاظت نماید (تهامی، ۱۹:۱۳۸۴). حلقه اول در امنیت هر کشور پس از امنیت داخلی، حوزه بلافصل با همسایگان است. جمهوری اسلامی ایران بیش از هشت هزار کیلومتر مرز آبی و خشکی با همسایگان خود دارد. مرزهای امنیتی جمهوری اسلامی ایران که در شمال و جنوب به دو آب‌راه مهم دریای خزر و خلیج فارس متصل می‌شوند، از طریق این همسایگان با برخی مناطق راهبردی دیگر جهان از جمله خاورمیانه، شبه قاره هند، آسیای مرکزی، قفقاز و آسیای صغیر مرتبط می‌شوند. ایران با مناطق پیرامونی خود از جمله مناطق مذکور به طور تاریخی در تعامل امنیتی و دفاعی بوده، بر آنها تأثیر گذاشته و به طور متقابل از تحولات این مناطق متأثر شده است. اکنون نیز در قرن بیست و یکم که باید آن را عصر اطلاعات دانست، تغییر و تحولات در محیط نظامی، سیاسی و امنیتی کشورهای مذکور، بر نظام و ساختار امنیتی پیرامونی جمهوری اسلامی ایران آثار مستقیم و غیر مستقیم دارد؛ چراکه آگاه بودن از رویدادها و داشتن تحلیل‌های مناسب و به هنگام می‌تواند هر سازمانی را در تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری توانا تر سازد.

از آنجا که حفظ امنیت ملی جزو ملزومات هر کشوری به حساب می‌آید و کشورها همواره در صدد حفظ و صیانت از آن هستند یکی از شاخصه‌هایی که می‌تواند امنیت ملی کشورها را به خطر بیندازد، قدرت و توانمندی نظامی کشورهای همسایه معارض با یکدیگر است. قدرت نظامی به دلیل آن که محسوس‌تر، عملی‌تر و آشکارتر از سایر ابعاد قدرت است، در امنیت ملی اهمیت به سزا و چشمگیر دارد. اگرچه تحولات دهه‌های اخیر از

اهمیت سابق آن کاسته است، اما هنوز هم در تعیین امنیت ملی یک کشور، به ویژه امنیت خارجی و مقابله با تهدیدات بیگانگان عامل اساسی و تعیین کننده‌ای محسوب می‌شود (قنبری جهرمی ۱۳۸۷: ۸۱). حفظ امنیت ملی کشور جمهوری اسلامی ایران با عنایت به اینکه این کشور، ام‌القرای جهان اسلام به شمار می‌رود و به لحاظ راهبردی و جغرافیایی و دارا بودن منابع عظیم انرژی و کنترل بر آب‌راهه خلیج فارس و تنگه هرمز دارای اهمیت ویژه‌ای بوده و به مخاطره کشاندن امنیت ایران اسلامی و به سیطره درآوردن آن، همواره از اهداف استکبار جهانی بوده است. با توجه به تجربه جنگ تحمیلی مبنی بر استفاده استکبار جهانی از کشور عراق برای براندازی نظام اسلامی و احتمال بهره جستن دشمنان این مرزوبوم از دیگر کشورهای مستعمره خود در صورت بروز تنش و حمله نظامی علیه کشور ج.ا.ا وجود دارد. کشور امارات عربی متحده با عنایت به همسایگی اش در منطقه خلیج فارس با ایران و هم‌پیمانی با آمریکا و غرب، پایگاه‌های نظامی آمریکا در این کشور و از طرفی حجم خریدهای تسلیحاتی، یکی از کشورهای است که احتمال استفاده ابزاری از آن توسط استکبار جهانی برای دست‌اندازی به امنیت ملی کشور ج.ا.ا وجود دارد. طرح ادعای واهی مالکیت جزایر سه گانه در مجامع بین‌المللی علیه ایران نیز بیانگر، علاقه این کشور به هم‌سویی با دشمنان ایران است. پس این سؤال مطرح می‌شود که توانمندی نظامی امارات عربی متحده چیست و چه تأثیری بر امنیت جمهوری اسلامی ایران دارد؟ در این تحقیق سعی شده تا ضمن شرح ترکیب قوای نظامی کشور امارات تأثیر آن بر امنیت ج.ا.ا مورد واکاوی و بررسی قرار گیرد.

۳- اهداف تحقیق

۳-۱- هدف اصلی:

شناخت توانمندی نظامی کشور امارات عربی متحده و تأثیر آن بر امنیت ملی ج.ا.ا.

۳-۲- اهداف فرعی

۳-۲-۱- شناخت توان نیروی دریایی کشور امارات عربی متحده و تأثیر آن بر امنیت

ملی ج.ا.

۳-۲-۲- شناخت توان نیروی هوایی کشور امارات عربی متحده و تأثیر آن بر امنیت ملی

ج.ا.

۳-۲-۳- شناخت توان نیروی زمینی کشور امارات عربی متحده و تأثیر آن بر امنیت ملی

ج.ا.

۳-۲-۴- شناخت پیمان‌های دفاعی و نظامی کشور امارات عربی متحده و تأثیر آن بر

امنیت ملی ج.ا.

۴- سؤالات تحقیق

۴-۱- سؤال اصلی تحقیق:

توانمندی نظامی امارات عربی متحده چیست و چه تأثیری بر امنیت ملی جمهوری

اسلامی ایران دارد؟

۴-۲- سؤالات فرعی تحقیق:

۴-۱-۱- توان نیروی هوایی کشور امارات عربی متحده چیست و چه تأثیری بر امنیت

ملی جمهوری اسلامی ایران دارد؟

۴-۲-۱- توان نیروی دریایی کشور امارات عربی متحده چیست و چه تأثیری بر امنیت

ملی جمهوری اسلامی ایران دارد؟

۴-۳-۱- توان نیروی زمینی کشور امارات عربی متحده چیست و چه تأثیری بر امنیت

ملی جمهوری اسلامی ایران دارد؟

۴-۴-۱- کشور امارات عربی متحده دارای چه پیمان‌های دفاعی و نظامی است و این

پیمان‌ها چه تأثیری بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران دارد؟

۵- فرضیه‌های تحقیق

۵-۱- فرضیه اصلی:

توانمندی نظامی امارات عربی متحده شامل نیروی هوایی، دریایی، زمینی و نیز فرصت‌ها و

توانمندی‌های نشأت گرفته از پیمان‌های دفاعی و نظامی با کشورهای حوزه خلیج فارس و کشورهای غربی به ویژه آمریکا و انگلیس است و این توانمندی‌ها به احتمال زیاد بر امنیت ملی ج.ا.ا تأثیر منفی دارد.

۲-۵- فرضیه‌های فرعی:

۱-۲-۵- توان نظامی نیروی هوایی کشور امارات عربی متحده بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران به احتمال زیاد تأثیر منفی دارد.

۲-۲-۵- توان نظامی نیروی دریایی کشور امارات عربی متحده به احتمال زیاد بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران تأثیر منفی دارد.

۳-۲-۵- توان نظامی نیروی زمینی کشور امارات عربی متحده به احتمال زیاد بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران تأثیر منفی دارد.

۴-۲-۵- پیمان‌های دفاعی و نظامی کشور امارات عربی متحده با کشورها منطقه‌ای و فرمانطقه‌ای به احتمال زیاد بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران تأثیر منفی دارد.

۶- نوع و روش تحقیق

تحقیق حاضر از نوع کاربردی است. به عبارت دیگر در این مقاله به دنبال مشخص نمودن میزان توانمندی نظامی امارات عربی متحده و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران بوده است. این تحقیق از جهت روش توصیفی بوده که به صورت پیمایشی انجام پذیرفته است. در تحقیق، نظرات و دیدگاه‌های افراد جامعه آماری شامل فرماندهان، معاونان، مدیران، رؤسا و کارشناسان معجرب شاغل و بازنشسته از مجموعه جمع‌آوری کنندگان، تحلیل کنندگان و بهره‌برداران در حوزه جمع‌آوری اطلاعات راهبردی در سطح نیروهای مسلح در مورد متغیرهای مربوط به وضعیت توانمندی نظامی کشور امارات متحده عربی و تأثیر آن بر امنیت ملی ج.ا.ا. از طریق پرسشنامه، جمع‌آوری و مورد تجزیه و تحلیل کمی قرار گرفته است.

۷- ادبیات و مبانی نظری تحقیق

۷-۱- تعریف مفاهیم و اصطلاحات:

تعریف لغوی امنیت ملی: تعریف لغوی امنیت عبارت از حفاظت در مقابل خطر (امنیت عینی)، احساس ایمنی (امنیت ذهنی) و رهایی از تردید (اعتماد به دریافت‌های شخصی) است (بوزان، ۱۳۷۸: ۵۲). آرنولد و لفرز می‌گویند: امنیت در معنای عینی آن یعنی فقدان تهدید نسبت به ارزش‌های کسب‌شده و در معنای ذهنی یعنی فقدان هراس از اینکه ارزش‌های مزبور مورد حمله قرار گیرد (بوزان، ۱۳۷۸: ۲۲). امنیت ملی از نظر لغوی از دو کلمه «امنیت و ملی» تشکیل شده است. امنیت به تنهایی دارای مفهومی عمیق و پیچیده است. بنابراین ارائه تعریفی جامع از آن بسیار مشکل است. افراد یا کارشناسان این امر از سلیقه‌های شخصی و گرایش‌های فکری خود استفاده می‌کنند. کلمه «ملی» با مفهوم کشورهای خاص و ساکنان آن مترادف بوده و ریشه در تحولاتی دارد که بعد از رنسانس و پیدایش ملت - کشورها در اروپا به وجود آمد. «ملت» به گروهی از انسان‌ها گفته می‌شود که در سرزمین و محدوده جغرافیایی واحد و مشخصی زندگی می‌کنند و از ویژگی‌های قومی، نژادی و آداب و سنت‌های واحد برخوردارند. بنابراین ملت، نخستین واحد سیاسی است که در نتیجه امنیت ملی به معنی امنیت هریک از واحدهای سیاسی است (درویشی سه تلاتی، ۱۳۷۶: ۴-۵).

تعریف اصطلاحی امنیت ملی: امنیت ملی حالتی است که ملتی فارغ از تهدید از دست دادن تمام یا بخشی از جمعیت، دارایی و یا خاک خود، به سر برد (آشوری، ۱۳۷۹: ۳۹).

امنیت ملی در مفهوم رایج خود، به معنی وجود شرایطی است که حیات مادی و معنوی جامعه و یا به عبارتی منافع و ارزش‌های ملی را در ابعاد مختلف سیاسی، نظامی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در مقابل خطرهای داخلی، خارجی، حوادث طبیعی و آفات اجتماعی حفاظت نماید (تهامی، ۱۳۸۴: ۱۹).

تعریف عملیاتی توانمندی نظامی: منظور از توانمندی نظامی، توان فیزیکی، غیرفیزیکی و برترساز، نیروی هوایی، دریایی، زمینی و پیمان‌های دفاعی و نظامی یک کشور در مقابل

کشورهای دیگر است.

۲-۷- ابعاد امنیت ملی:

امنیت ملی دارای دو بُعد متفاوت و در عین حال مرتبط به هم است. بُعد داخلی یا «درون گرا» که ناظر به ایجاد نظم و آرامش و ایمنی داخلی، تأمین منافع عمومی به خصوص توانایی دولت یا حکومت در جهت برآوردن توقعات روزافزون جامعه و بالاخره توسعه مترقیانه فرهنگ و تمدن مورد بحث است. بُعد خارجی یا «برون گرا» که ناظر به نحوه تعیین جایگاه یک کشور در صحنه بین‌المللی است. در این راستا، مجموعه توانایی‌های یک کشور، اعم از سیاسی یا نظامی و اقتصادی، در حفظ تمامیت ارضی، حاکمیت ملی، استقلال سیاسی، اعمال صحیح حاکمیت بر منابع طبیعی، حفظ محیط زیست در قبال تهدیدات خارجی و غیره مطرح است (جمراسی فراهانی، ۱۳۷۰: ۹).

۱-۲-۷- امنیت سیاسی:

امنیت سیاسی یعنی اینکه همه افراد کشور حق مشارکت در امور کشورداری و سرنوشت جمعی خویش را داشته باشند. پس این نوع امنیت، زمانی تحقق می‌یابد که شهروندان احساس کنند، زمامداران خویش را خود انتخاب می‌کنند و در سرنوشت اداره کشور، مشارکت دارند (بابایی، ۱۳۷۸: ۲۵).

۲-۲-۷- امنیت اقتصادی:

امنیت اقتصادی عبارت است از میزان حفظ و ارتقای شیوه زندگی مردم یک جامعه از طریق تأمین کالاها و خدمات، هم از مجرای عملکرد داخلی و هم حضور در بازارهای بین‌المللی (ماندل، ۱۳۷۹: ۱۰۸-۱۰۷).

۳-۲-۷- امنیت اجتماعی و فرهنگی:

عناصر فرهنگی و روانی به دلیل اینکه از پدیده‌ها و اموری هستند که علاوه بر انسانی و اجتماعی بودن، بیشتر جنبه فکری، ذهنی، آموزشی و تربیتی دارند و با گذشت زمان به دست می‌آیند، بسیار با اهمیت می‌باشند و فرهنگ جامعه را شکل می‌دهند. نگرش مردم

یک سرزمین که از نژاد واحدی هستند نسبت، به مردم سرزمین همسایه که از نژاد دیگری هستند، در قدرت ملی مردم آن سرزمین تأثیر دارد. طبیعی است که هر قدر مردم از سطح سواد و دانش بیشتر و بالاتری برخوردار باشند، مشارکت آنها در امور سیاسی و سایر ابعاد امنیت ملی بیشتر می‌شود. تهدیدهای اجتماعی و فرهنگی در خصوص رشد سریع جمعیت، مهاجرت‌های بی‌رویه، مشکلات آموزش و پرورش و مسکن، رفاه، استخدام، بیماری‌های مختلف و بهداشت و...، جوامع را آسیب‌پذیر می‌نماید. وقتی جوامع خواستار تأکید روی هویت فرهنگی باشند، امکان تهدید دانستن هویت‌های خارجی رقیب یا مهاجرت بیشتر می‌شود. پس در مجموع باید به عواملی که امنیت ملی را در بُعد اجتماعی و فرهنگی تقویت می‌کند، توجه داشت. اهم عوامل تأمین‌کننده امنیت اجتماعی و فرهنگی به قرار زیر است:

برخوردار بودن مردم جامعه از عزت نفس، تأمین عدالت اجتماعی، تعمیم تأمین اجتماعی، تأمین رفاه عمومی، توزیع منطقی ارزش‌ها، افزایش تسهیلات آموزشی و تحقیقات متناسب با زمان و نیاز جامعه، فراهم‌سازی زمینه‌های لازم برای پیشرفت علوم و فناوری، رفع تبعیضات نژادی، توسعه وسایل ارتباط جمعی، انجام آگاه‌سازی‌های عمومی، حفظ و ترویج مؤلفه‌های فرهنگ ملی، رفع اختلافات قومی، نژادی، دینی و مذهبی، احترام به حقوق فردی و گروهی، تأمین آزادی‌های اساسی در جامعه به گونه‌ای است که امنیت جانی، مالی، حیثیتی، آزادی بیان، آزادی عقیده و آزادی قلم در چهارچوب قوانین کشور برای همه مردم را تأمین نماید (تهامی، ۱۳۷۶: ۴).

۵-۲-۷- امنیت نظامی:

امنیت نظامی عبارت است از میزان قابلیت نیروهای مسلح یک کشور برای حفاظت از حکومت و مردم در مقابل تهدیدات قهرآمیز (ماندل، ۱۳۷۹: ۸۷). تا اواخر قرن نوزدهم، هرگونه سیاست و بحث در خصوص امنیت، نظرها را متوجه امنیت نظامی می‌کرد، اما در اواخر قرن بیستم، جنبه‌های جدید امنیت شامل امنیت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و... مطرح شد. در نتیجه، از اولویت مطلق امنیت نظامی کاسته شد. امروزه با توجه به کاهش جایگاه و

نقش امنیت نظامی، به دلیل نقش قدرت و زور در جوامع به خصوص جهان سوم، از کار نیفتاده و دولت‌ها به دلایل تأمین امنیت ملی، حمایت از دیپلماسی، کسب پرستیژ و مسابقه تسلیحاتی، متکی به سیاست‌های نظامی هستند (مانندل، ۱۳۷۹: ۸۷). از آنجا که تسلیحات، مهم‌ترین ابزار تأمین امنیت نظامی است، اما نوع تسلیحات، زمینه‌های به کارگیری، وضعیت جبهه جنگ، میزان کارایی، صرفه اقتصادی و امکانات صنعتی کشور، از عوامل تأثیرگذار در این خصوص هستند. نوع تسلیحات قابل به کارگیری به دو دسته متعارف و غیرمتعارف تقسیم می‌شوند که امروزه بنا به خواست جامعه بین‌المللی بر منع استفاده از آن و محدودسازی آن تکیه می‌شود، ولی تسلیحات متعارف و کاربرد آنها تحت کنترل مقررات بین‌المللی در بین کشورها رایج است (مانندل، ۱۳۷۹: ۸۷). در حال حاضر تعدادی از کشورها به سلاح اتمی مجهز هستند و در کشورهای جهان سوم، سلاح‌های کلاسیک و محاسبه قدرت نظامی آنها از اهمیت بالایی برخوردار است (تهامی، ۱۳۷۶: ۱۰۷). با وجود این، امنیت نظامی هر چند در طول دوران مختلف متحول شده و اهمیت سابق را ندارد، ولی همچنان یکی از دغدغه‌های اصلی کشورهای جهان محسوب می‌شود و هنوز جایگاه مهمی در تعیین و قضاوت در مورد ضریب امنیت کشورها دارد. در مجموع می‌توان گفت که مؤلفه‌های امنیت ملی در بُعد نظامی به قرار زیر است:

قابلیت‌های نظامی یک کشور برای دفع تهدیدات، گسترش نیروهای مسلح متناسب با وسعت سرزمین و طول مرزهای کشور، برخورداری نیروهای مسلح از حمایت‌های ملی و مردمی، در نظر داشتن جایگاه مناسب نیروهای مسلح در جامعه به لحاظ اجتماعی و حقوقی، اجتناب نیروهای مسلح از ورود در احزاب، گروه‌ها و جمعیت‌ها و به طور کلی دوری از بازی‌های سیاسی و عدم وابستگی نیروهای مسلح به خارج و قرار گرفتن قدرت نیروهای مسلح در تابعیت قدرت سیاسی کشور (تهامی، ۱۳۷۶: ۴۲).

۳-۷- مصادیق امنیت ملی:

- تهدیدهای برون‌مرزی: تهدیدات نظامی در پیرامون مرزهای خارجی از سوی

- کشورهای همسایه یا کشورهای فرامنطقه‌ای.
- عملیات مخفیانه سیاسی: هدایت گروه‌ها و جریان‌های سیاسی مخالف یک کشور از طریق حمایت‌های مادی و معنوی مخفیانه.
- براندازی: سرنگونی یک نظام حکومتی از طریق نرم یا سخت.
- جنگ‌های نامنظم و عملیات چریکی: به کارزار کشاندن یک حکومت و ایجاد چالش از طریق گروه‌های مسلح در نقاط جغرافیایی پراکنده یک کشور.
- دخالت نظامی: حضور و حمله علنی نظامی یک کشور به کشور دیگر.
- تهدیدهای درون‌مرزی: به خطر افتادن منافع ملی یک کشور از سوی جریان‌ها و فشارهای داخلی.
- تهدیدهای زیست محیطی: تهدید یک کشور از سوی کشور دیگر از طریق به خطر انداختن سلامت و بهداشت انسان و محیط طبیعی.
- آلودگی محیط زیست: به خطر افتادن منافع ملی یک کشور در حوزه طبیعی و محیطی.
- پاره شدن لایه ازن: ایجاد آلودگی هوایی از طریق تولید گازهای سمی و کاهش سطح پوششی و حفاظتی آسمان.
- فضای گلخانه‌ای: محدوده حفاظتی و تعیین شده‌ای از طبیعت (تهامی، ۱۳۸۴: ۹۲).

۸- دیدگاه‌های نظری

۸-۱- امنیت ملی در اسلام:

طبق روایات ائمه معصومین (ع)، سه چیز است که همه مردم به آن نیاز دارند. امنیت، عدالت، فراوانی. امنیت نیازمند توسعه و آزادی و فراوانی است. نبود عدالت و آزادی و توسعه انسانی موجب نابودی امنیت است و برعکس (موذن جامی، ۱۳۷۸: ۸۲).

ایمان، امنیت و امانت از واژه‌های قرآنی است که برای سعادت دنیا و آخرت انسان از آن استفاده شده‌است و بحث امنیت در اسلام، رابطه‌ای عمیق با مفهوم حکومت دارد و در

اسلام، حکومت باید سعی کند تا تمامی مقدماتی را که برای نیل به سعادت لازم است، تأمین نماید. مهم‌ترین مباحث قرآنی، حول محورهای امنیت جانی، مالی، حیثیتی (موارد ناموسی، آبرو و... همه اموری که به نوعی به حیثیت فردی - اجتماعی مربوط می‌شوند) است. به دلیل این که براساس قاعده «لاضرر»، در نظام حکومتی اسلام، انسان نباید ضرر را پذیرا باشد (موذن جامی، ۱۳۷۸: ۸۲).

۲-۸- امنیت ملی از نظر امام خمینی (ره):

در رویکرد امام، علاوه بر جنبه‌های نظامی، سیاسی، فرهنگی و... که بُعد مادی امنیت را تشکیل می‌دهند، بُعد غیر مادی و فرادنیوی امنیت جوامع انسانی نیز بسیار مهم و تعیین‌کننده است. باید اذعان داشت که از جنبه مادی، امام ابعاد گوناگونی را برای امنیت ملی متصور است. از این حیث، نگاه امام به ابعاد امنیت را می‌توان با رویکردهای متأخر نسبت به ابعاد امنیت نزدیک دانست، با این تفاوت که امنیت انسان و جوامع انسانی را صرفاً محدود و خلاصه در بُعد مادی آن نمی‌داند. نکته دیگری که باید به آن اشاره کرد، این است که ابعاد مادی امنیت از دیدگاه امام دارای اهمیت یکسانی نیستند و اولویت آنها در زمان‌های مختلف متغیر است. پس از تشکیل حکومت به عنوان ابزاری ضروری برای تأمین ابعاد مادی و معنوی امنیت، به نظر می‌رسد که در اندیشه امام، بُعد سیاسی و در این بعد، حفظ نظام سیاسی مستقر هسته اصلی امنیت ملی را تشکیل می‌دهد و سایر ابعاد امنیتی تحت الشعاع آن قرار می‌گیرند. تأکیدات مکرر بر اهمیت حفظ نظام و اولویت آن بر سایر واجبات دینی و... دلیل این مدعا است.

البته نکته ظریفی که وجود دارد این است که حفظ نظام را نباید با سیاست‌های قدرت طلبانه حکومت‌ها خلط کرد. بدین معنا که پیوند زدن امنیت ملی یک نظام سیاسی با بود و نبود یک حکومت خاص از جمله خطاهای راهبردی است که احتراز از آن، چونان یک اصل امنیتی در مقام سیاست‌گذاری امنیتی، پیوسته توصیه می‌شود (افتخاری، ۱۳۸۰: ۲۶۵). امام معتقد است که "اسلام برای همه است و ما همه در تحت لوای اسلام ان‌شاءالله امیدوارم با

رفاه و امنیت زندگی کنیم" (صحیفه امام، ج ۹: ۴۳۹). حفظ ثغور اسلام جزء فرایضی است که هیچ فریضه‌ای بالاتر از آن نیست؛ حفظ اسلام است (صحیفه امام، ج ۱۶، ۱۳۷۸: ۴۶۵). حفظ مرزهای کشور اسلامی و جلوگیری از تسلط تجاوزگران بر آن عقلاً و شرعاً واجب است (کتاب البیع، ۱۳۷۹: ۴۶۲).

"... و ما ایستاده‌ایم در مقابل دفاع از کشور خودمان و دفاع از اسلام عزیز در مقابل هر مهاجم. مهاجم می‌خواهد ابرقدرت باشد، می‌خواهد قدرت کم، فرقی در نظر ما نیست. ما واجب است بر ایمان دفاع کنیم از نوامیس اسلام و نوامیس خودمان و دفاع کنیم از کشور اسلامی خودمان و مادامی که در حال دفاع هستیم، با هر قدرتی که بخواهد حمله بکند بر ما، مقابله می‌کنیم و هیچ هراس نداریم" (صحیفه امام، ج ۱۷، ۱۳۷۸: ۴۰۲). "با هر چیزی که برابری را در جامعه بر هم می‌زند و امتیازات پوچ و بی‌محتوا را در جامعه حاکم می‌سازد، باید مبارزه کرد" (صحیفه امام، ج ۵، ۱۳۷۸: ۳۸۵).

۳-۸- امنیت ملی از دیدگاه مقام معظم رهبری:

مقام معظم رهبری در سخنرانی مهم خود در ۲۱ تیرماه ۱۳۷۸ فرمودند:

«امنیت ملی برای یک ملت از همه چیز واجب‌تر است» و تأکید داشتند که دشمن، امنیت ملی ما را هدف گرفته است. البته برقراری امنیت بدون تمهیدات و تضمین‌های لازم، تحقق نمی‌یابد و امنیت در جهان کنونی مساوی با ناامنی است و امنیت آنگاه با کمال و تمام برقرار می‌شود که پارسایان خلیفه خدا شوند و دین حاکم گردد. در این صورت بنا به وعده الهی: «امنیت جای خوف را می‌گیرد و بندگان خدا به رضایت حقیقی دست خواهند یافت» (سوره نور - آیه ۵۵) (موزن، ۱۳۷۸: ۸۹-۷۵).

۹- محیط‌شناسی امارات عربی متحده

امارات عربی متحده فدراسیونی است متشکل از هفت امیرنشین که تحت نظارت یک شورای هفت نفره مرکب از امیران هفت امارات ابوظبی، دبی، شارجه، رأس‌الخیمه، فجیره، أم‌القوین و عجمان اداره می‌شود. پایتخت امارات متحده «ابوظبی» است. این کشور

شامل ۲۰ جزیره است که مهم‌ترین بنادر و شهرهای آن الفجیره، خورسکان، میناجیل علی، میناراشد، مینازاید و شرجان هستند.

ابوظبی بزرگ‌ترین و ثروتمندترین عضو این مجموعه، ۸۷ درصد از کل سرزمین امارات را تحت پوشش دارد و ۹۰ درصد از تولید نفت و گاز و ۶۰ درصد از تولید ناخالص داخلی امارات عربی متحده را به خود اختصاص داده است. به دلیل این که منابع نفت و گاز سایر امارات کمتر از ابوظبی است، این امارت تلاش می‌کند به مرکز بازرگانی و نقل و انتقال منطقه‌ای تبدیل شود (خیامی، ۱۳۸۶: ۷).

امارات عربی متحده، در سال ۱۹۷۱ در پی خروج نیروهای نظامی انگلیس از شبه جزیره عربستان، بنیان نهاده شد. امارات از ورود استعمار تا خروج استعمار انگلیس ساکنان سرزمین‌های حاشیه جنوبی خلیج فارس را گروه‌هایی کوچک سیاه‌پوست که از صدها سال قبل از هخامنشیان به این سرزمین روی آورده بودند، تشکیل می‌داد و طبق شواهد تاریخی، اعراب تا این زمان در داخل جزیره‌العرب سر می‌کردند و تنها از زمان اردشیر ساسانی تا دوره شاهپور ذوالاکتاف که سراسر عربستان عرصه نبرد ایران و روم بود، دسته‌هایی از اعراب توانستند به سواحل خلیج فارس راه یابند. این‌ها اولین مجتمعات بشری شناخته‌شده ساکن در سواحل جنوبی خلیج فارس بوده‌اند.

یک ماه پس از اعلام نظر دولت بریتانیا مبنی بر خروج سربازانش از منطقه در ۱۷ فوریه ۱۹۶۸، شیوخ ابوظبی و دبی با هم ملاقاتی انجام دادند. در این ملاقات، اختلاف مرزی بین دو امیرنشین برطرف شد و متفقاً طرح ایجاد اتحادیه‌ای را پی‌ریزی کردند. این اتحادیه در واقع فدراسیونی بین دو امیرنشین بود که صاحب پرچم، سیاست خارجی، دفاع، امنیت، آموزش و پرورش و بهداشت واحدی شدند.

این دو، از هفت امیرنشین دیگر دعوت کردند که به فدراسیون آنان پیوندند. روز ۲۵ ژانویه ۱۹۶۸ کنفرانسی با حضور ۹ شیخ‌نشین شامل: قطر، دبی، رأس‌الخیمه، بحرین، ابوظبی، شارجه، عجمان، ام‌القوین و فجیره، در دبی برگزار شد. در همین کنفرانس طرح

تشکیل "فدراسیون امارات عربی متحده" مورد تصویب قرار گرفت. سران امارات خلیج فارس "ظاهراً داوطلبانه" آمادگی خود را برای تشکیل اتحادیه یا فدراسیونی از امارات خلیج فارس اعلام داشتند.

فدراسیون عملاً فعالیت خود را از ۳۰ مارس ۱۹۶۸ آغاز کرد. بعد از کنفرانس دبی، شورای عالی فدراسیون چندین مرتبه طی ماه‌های آخر سال ۱۹۶۸ و تمامی سال ۱۹۶۹ به منظور به اجرا درآوردن تصمیمات کنفرانس، تشکیل شد و دولت امارات متحده عربی در دوم سپتامبر ۱۹۷۱ موجودیت رسمی خود را اعلام نمود. ریاست امارات به عهده شیخ زاید (رهبر ابوظبی)، معاونت آن در دست شیخ دبی و نخست‌وزیری در اختیار فرزندش قرار گرفت. راس الخیمه نیز در سال ۱۹۷۲ به عنوان هفتمین و آخرین امارت به این فدراسیون پیوست و پایتخت فدراسیون ابوظبی تعیین شد (<http://www.mashreghnews.ir/fa/news/197657>). پایه اقتصاد امارات عربی متحده را عمدتاً نفت و گاز و درآمدهای ناشی از آن تشکیل می‌دهد. امور تجاری و صادرات مجدد نیز یکی از منابع درآمدهای قابل توجه این کشور است که از این جهت در مقایسه با دیگر کشورهای منطقه، موقعیتی ممتاز و برتر از دیگران دارد. بنابراین، درآمدهای حاصل از نفت و گاز و تجارت باعث شده که این کشور یکی از بالاترین درآمدهای سرانه غرب آسیا و جهان را دارا باشد. با توجه به بافت جمعیتی امارات، می‌توان گفت که توسعه اقتصادی امارات به میزان زیادی متکی به استفاده از کارگران و نیروی کار خارجی است که این تعداد بیش از یک میلیون نفر است. از نظر فرهنگی، به طور کلی امارات یک کشور اسلامی است، ولی ورود خارجی‌ان به ویژه اروپاییان بعد از کشف نفت و سلطه طولانی دولت‌های استعماری در آن کشور، باعث گردید الگوی فرهنگی، آداب و رسوم و سنن اجتماعی آنان دستخوش تغییر شود و اغلب اقشار جامعه، به ویژه جوانان به سمت فرهنگ ناسالم که ره‌آورد غربی بود، گرایش پیدا کنند. همچنین شیوه مصرف‌گرایی نیز در سطح جامعه کاملاً رواج یافته است (اسدی، ۱۳۸۱: ۲۵۹).

۱۰- توانمندی نظامی امارات عربی متحده

۱-۱۰- عوامل فیزیکی توانمندی نظامی امارات:

۱-۱۰-۱- وضعیت کلی نیروهای نظامی:

ارتش امارات عربی متحده از نظر سابقه و قدمت تاریخی، ارتشی نوپا بوده و در سیر تحولات تاریخی این کشور نقشی ایفا نکرده است. بنابراین انفکاک کامل نظامیان از قدرت سیاسی در این کشور به چشم می‌خورد. امروز در پس تلاش‌های امارات عربی متحده برای تجهیز و توسعه ارتش، نظامیان نقش برجسته‌تری یافته‌اند و ارتش در حال توسعه است. به همین دلیل جانشین فرمانده کل ارتش به همراه وزیر دفاع که هر دو از دو طایفه حاکم و مهم امارات به شمار می‌روند، از مقامات برجسته دولت امارات محسوب می‌شوند.

نیروی دفاعی اتحادیه و نیروهای مسلح امارات متحده عربی (متشکل از نیروهای ابوظبی، دویی، راس‌الخیمه و شارجه) در سال ۱۹۷۶ به طور رسمی در یکدیگر ادغام شدند و ابوظبی مرکزیت نیروها شد. دویی هنوز استقلال خود را در بخش نیروهای مسلح حفظ کرده و سایر امارات نیز تا اندازه کمتری از این جهت استقلال دارند.

باید اشاره کرد با وجود اینکه امارات عربی متحده یکی از بالاترین هزینه‌های سرانه نظامی و سهم هزینه‌های نظامی نسبت به کل هزینه‌های دولت را در غرب آسیا و جهان داراست، ترکیب و وضعیت نیروهای مسلح امارات عربی متحده در واقع به خوبی بیانگر بخشی از اختلافات موجود میان شیخ‌نشین‌های تشکیل‌دهنده آن است (اسدی، ۱۳۸۱: ۲۹۹ و ۲۸۹). نیروهای مسلح امارات عربی متحده شامل نیروی زمینی، نیروی دریایی، نیروی هوایی، پدافند هوایی و نیروهای شبه نظامی هستند. در این کشور، حاکم یا رئیس اتحادیه مسئولیت فرماندهی کل نیروهای مسلح را برعهده دارد. بعد از حاکم، در سلسله مراتب نظامی، ولیعهد کشور در جایگاه جانشین فرماندهی کل و بعد از آن وزیر دفاع و رئیس ستاد مشترک ارتش قرار دارند. اخیراً در پی تصویب نهایی، گارد ساحلی و نیروی دریایی رسماً ادغام شدند و امور اداری، کارگزینی، حقوق و دستمزد و ... گارد ساحلی نیز مانند نیروی

دریایی به صورت یکسان عمل می‌شود. در یک نگاه کلی به هویت نیروهای مسلح امارات عربی متحده از نظر ساختار تسلیحاتی، آموزش و فرماندهی، الگو گرفته از کشورهای غربی (مانند آمریکا، فرانسه، انگلیس و...) است. از جهت سازمان نیز با توجه به واقعیت‌های کشور امارات؛ اندازه، استعداد و ترکیب کلی آنها از ارتش‌های غربی برداشت شده است. در کشور امارات عربی متحده، هر سال ۲۴۵۰۶ نفر به سن نظامی‌گری می‌رسند. به طور کلی مجموع نیروی نظامی فعال در کشور امارات در سال ۲۰۱۲ برابر ۵۱۰۰۰ نفر شامل ۴۴۰۰۰ نفر در نیروی زمینی، ۴۵۰۰ نفر در نیروی هوایی و ۲۵۰۰ نفر در نیروی دریایی برآورد شده است (UAE, "IISS, Military Balance, 2012"). دکترین نظامی دفاعی امارات متحده بر پایه واردات سلاح‌های پیشرفته و فوق مدرن و هم‌پیمانی با قدرت‌های بزرگ نظامی موجود جهان (ایالات عربی متحده آمریکا، فرانسه، انگلیس و حتی روسیه) استوار است؛ چراکه همه مستشاران موجود در ارتش امارات عربی متحده، وابسته به کشورهای غربی و یا متمایل به غرب می‌باشند و تمامی وسایل و تجهیزات آنها از بلوک غرب تأمین می‌شود. بنابراین دکترین و تاکتیک موجود در ارتش امارات بر سیستم غربی استوار بوده و تاکتیک بر مبنای پدافند از تمامیت ارضی کشور طرح‌ریزی شده است. این کشور به تنهایی قادر به آفند علیه کشور جمهوری اسلامی نیست، اما با پشتیبانی سایر کشورهای عضو شورا در صورت تشدید مخاصمات ممکن است درصدد اشغال جزایر سه‌گانه (ابوموسی و تنب‌ها) برآید. سازمان نظامی این کشور برای دستیابی به توان بالاتر دفاعی به ترکیب فعلی اکتفا نکرده است، بلکه همواره درصدد است تا با در اختیار گرفتن دانش روز نظامی با استمداد از متحدان غربی، نیروهای مسلح خود را به مطلوب‌ترین سطح علوم و فنون نظامی و تجهیزات برتر و تعیین‌کننده در جنگ‌ها مجهز نماید تا از این طریق ضمن حفظ حکومت در سایه نیروهای نظامی به نتیجه مورد دلخواه در اختلافات با همسایگان دست یابد. شیوه‌ها و اصول تاکتیکی ویژه یگان‌های موجود در سطح ارتش امارات و کاربرد بهینه نیروهای مسلح تحت شرایط و وضعیت‌های تهدیدکننده دکترین ارتش این کشور است. با

این شیوه‌ها در دو محور اصلی است که همه برآوردها و تدابیر پیش‌بینی‌شده را معطوف به خود می‌کند. این دو محور چه در زمان حاضر یعنی موضوع پدافندی و چه در مواقع بحرانی و عملیات‌های آفندی نحوه و چگونگی به کارگیری یگان‌های ارتش امارات رامعین می‌کند. استقرار یگان‌ها در دو جبهه در حکم مواضع پدافندی به شمار می‌رود. در ضمن تأمین اهداف مهم تدافعی، از یگان‌های مکانیزه، توپخانه، زرهی و واحدهایی از نیروهای مخصوص و دفاع ضد هوایی در منطقه غربی استفاده نموده است و در جبهه و یا محور شمالی که دارای طول بیشتری است، حساسیت‌های عمده‌ای را در طرح‌های تدافعی به خود اختصاص داده است. شیوه‌های مناسب پدافندی و آفندی متناسب با یگان‌های سازماندهی‌شده در مناطق مانوری جای گرفته‌اند و طرح‌های هوایی و دریایی و دفاع ساحلی که به دفعات در مانورها و تمرین‌ها مرور شده‌اند از جمله تمهیدات طرح‌ریزی شده ارتش امارات برای اجرا در سواحل شرق خلیج فارس است. رقابت کشورهای غربی به منظور فروش تسلیحات معمولاً توسط عوامل داخلی در سیستم سیاسی، نظامی امارات زمینه‌ها را مهیا می‌سازند. کشمکش بین مقامات نظامی ابوظبی و دبئی به منظور اعمال قدرت و در جهت بازاریابی خرید تسلیحات گاهی موجب ناخرسندی طرفین می‌شود.

در بُعد منطقه‌ای پیش‌بینی می‌شود که امارات عربی متحده همکاری و فعالیت خود را با شورای همکاری خلیج فارس ادامه دهد و بالطبع در زیر چتر امنیتی عربستان سعودی باشد. البته در این راستا امارات سعی خواهد کرد که روابط خود را با جمهوری اسلامی ایران گسترش دهد و حتی دیگر اعضای شورای همکاری خلیج فارس را به این امر ترغیب نماید.

اکثر معاملات و خرید تسلیحات از فرانسه توسط رئیس ستاد ارتش امارات پیگیری می‌شود. ولی در معاملات ابوظبی با آمریکا شخص شیخ زاید و یا ولیعهد ابوظبی که جانشین فرماندهی کل است وارد مذاکره می‌شود. در کل باید گفت در سطح روسای ارتش امارات علاوه بر رقابت قومی و خانوادگی، رقابت به منظور کسب حمایت از اروپا و

آمریکا نیز به شکل محسوسی در بین آنها جلب توجه می‌نماید. سفرها و گفتگوهای مقامات امارات به خارج از کشور تا حدودی این مسائل را گویاتر می‌کند. نظر به اینکه از حیث نیروی انسانی (کادر ثابت نظامی) دارای مشکل و کمبود است تأمین نیروی انسانی نیروهای مسلح خود را از طریق استخدام نیمه رسمی (کادر پیمانی و قراردادی) از مهاجران تأمین می‌کند (دیلم کتولی، ۱۳۸۶: ۹۵).

۲-۱۰- عوامل غیر فیزیکی:

روحیه ارتش نیروهای نظامی امارات دارای تمرکز مناسبی نیست؛ زیرا حدود ۶۰ درصد نیروهای ارتش امارات از ملیت‌های مختلفی تشکیل شده است. با توجه به مشکل بودن جذب نیروهای بومی در امارات، این کشور اقدام به استخدام عمانی‌هایی که بیش از ۱۵ سال در مشاغل دولتی ابوظبی بوده‌اند، در ارتش نمود؛ این افراد از درجه‌داران محسوب می‌شوند. از طرف دیگر، اخیراً مقامات امارات، گروه سنی مذهب از قبیله «شمر» در عراق را جذب و به جای ایرانیانی که شغلی در امارات دارند، جایگزین می‌نماید تا در درازمدت از این افراد با اعطای گذرنامه اماراتی، در ارتش و دیگر جایگاه‌های دولتی استفاده کند. بنابراین وجود گرایش‌ها به ملیت‌های مختلف و نبود انگیزه جهت دفاع از کشور، قواره ارتش و نیروهای مسلح را به لحاظ داشتن روحیه ملی برهم زده و بر پیکره آن اثر منفی خواهد گذاشت. ارتش امارات علی‌رغم کنترل و تصفیه نیروهای غیربومی و جذب نیروهای بومی، ملیت‌های زیر در ارتش حضور دارند:

۴۰ درصد نیروی نظامی از داخل کشور هستند.

۳۰ درصد از کشور عمان می‌باشند.

۳۰ درصد نیروها از دیگر کشورها مانند هند، پاکستان، سودان و ایران هستند (دیلم

کتولی، ۱۳۸۶: ۱۰۴).

بنابراین باید گفت، اکثر نیروهای نظامی ارتش امارات را غیربومی‌ها تشکیل می‌دهند. این نیروها بالطبع انگیزه‌های ملی برای دفاع از تمامیت ارضی کشور را به نحو مطلوب نخواهند

داشت.

در مورد حضور مستشاران خارجی در نیروهای مسلح امارات، می‌توان گفت که امارات با آمریکا، انگلیس و فرانسه قراردادهای دفاعی و همکاری‌های نظامی مبنی بر کمک به مدرنیزه کردن نیروهای مسلح، اعزام کارشناسان نظامی و استفاده از پایگاه‌های این کشور جهت اهداف نظامی خود امضا نموده است. بر اساس این قراردادها، حضور مستشاران خارجی در این کشور حتمی است و از میزان و تعداد آنها تاکنون اطلاع دقیقی در دست نیست.

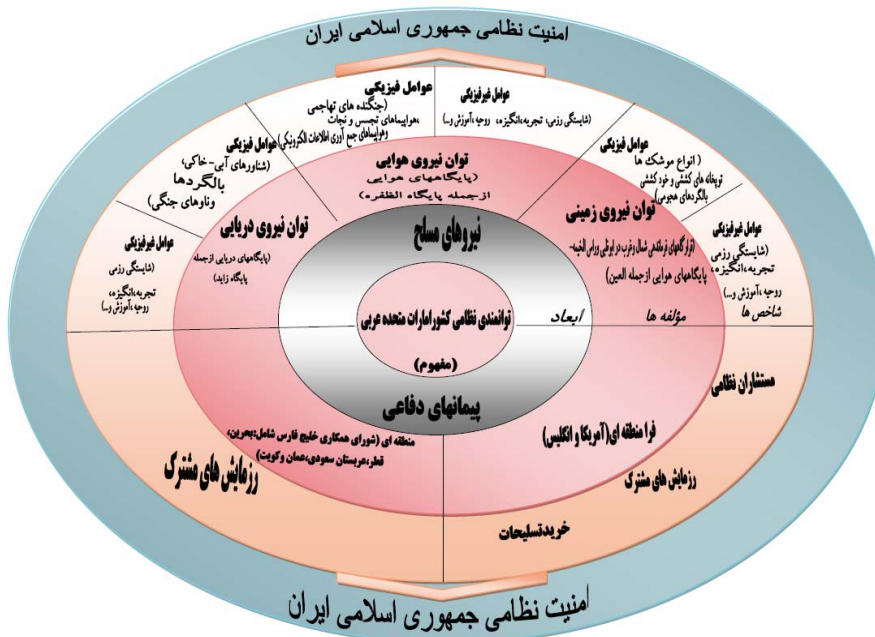
همچنین کارشناسان مختلفی با ملیت‌های گوناگون در امارات مشغول به کارند که مهم‌ترین آنها کارشناسان آمریکایی و انگلیسی هستند که در بخش‌های صنایع نفت، شهرسازی، کشاورزی و تجارت فعالیت دارند. نیروهای آمریکایی مستقر در این کشور، تعداد دو هنگ چترباز و نیروهای نظامی دیگر می‌باشند. در حال حاضر بیش از ۵۵۰۰ نفر در پایگاه‌های ابوظبی، دبی، شارجه، العین و فجیره مستقر هستند. همچنین در حال حاضر تعداد نیروهای انگلیسی مستقر در امارات شامل مستشاران، مشاوران نظامی، آموزشی، متخصصان و نیروهای رزمی هستند و تعداد آنها ۱۰۰۰ نفر است (دپلم کتولی، ۱۳۸۶: ۱۰۴).

در هر حال، امارات عربی متحده از متحدان آمریکا به شمار می‌رود و در مبارزه به اصطلاح با تروریسم آمریکا، نقشی قابل توجه ایفا می‌کند. بنابراین، امارات دسترسی آمریکا و نیروهای ائتلافی را به بنادر خود فراهم کرده و کمک‌های لجستیکی مهمی را در سال‌های اخیر به آمریکا ارائه داده است. در حال حاضر، امارات در افغانستان و عراق نیروی نظامی دارد و در بررسی امنیتی هواپیماها و کشتی‌ها در چهارچوب برنامه آمریکا برای مقابله با تروریسم، نقش ایفا می‌کند. بنادر امارات میزبان نیروی دریایی آمریکا هستند و در برنامه‌های مختلف در منطقه به آمریکا کمک می‌کنند. دبی اولین مکان در خاورمیانه بود که برنامه چندملیتی امنیتی مورد نظر آمریکا را به اجرا درآورد. بر این اساس، تیمی از

افسران حفاظت مرز آمریکا به طور دائم در بنادر دبی مستقر هستند تا بر محموله‌های ارسالی از این بندر به آمریکا نظارت کنند و راه دسترس احتمالی تروریست‌ها به آن را ببندند. امارات در افغانستان هم نقش ایفا کرد و حمایت نظامی و سیاسی خود را از نیروهای حاضر در این کشور اعلام کرده است (دیلیم کتولی، ۱۳۸۶: ۱۰۴).

۱۱- مدل مفهومی تحقیق

توانمندی نظامی کشور امارات شامل نیروی هوایی، دریایی، زمینی و پیمان‌های دفاعی این کشور است. توانمندی نظامی امارات می‌تواند در ابعاد سیاسی، نظامی و سرزمینی بر امنیت ملی ج.ا.ا تأثیر گذار باشد. شاخصه‌های اصلی این کشور در نیروهای هوایی، دریایی، زمینی و پیمان‌های دفاعی که شامل پایگاه هوایی الظفره (الموقطره)، پایگاه زمینی العین، پایگاه دریایی بندر زاید و پیمان همکاری نظامی است، در نمودار زیر ترسیم شده است:

۱۲- یافته‌های تحقیق (توصیف پاسخ‌های افراد مورد مطالعه به سؤالات پرسشنامه)
 جدول شماره ۱: میانگین و انحراف معیار گویه‌های مربوط به مؤلفه "تأثیر توانمندی
 نیروی هوایی امارات عربی متحده بر امنیت جمهوری اسلامی ایران"، در وضعیت
 فعلی و در افق آینده

افق آینده		وضعیت فعلی		N	گویه
انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین		
1.064	2.35	.956	2.06	50	آیا توانمندی نیروی هوایی امارات عربی متحده می‌تواند امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران در منطقه خلیج فارس را تهدید کند؟
.823	2.11	.794	1.68	50	آیا شایستگی رزمی پرسنل نیروی هوایی امارات عربی متحده می‌تواند برای نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران به عنوان تهدید محسوب شود؟
1.062	2.95	.872	2.29	59	آیا هواپیماهای شناسایی (با سرنشین و بدون سرنشین) نیروی هوایی امارات عربی متحده در سطح منطقه خلیج فارس می‌توانند تحرکات نیروهای دریایی و هوایی جمهوری اسلامی ایران را رصد و شناسایی کنند؟
1.054	2.51	.982	2.19	58	آیا سیستم جنگ الکترونیک (EW) نیروی هوایی امارات عربی متحده می‌تواند سیستم‌های مخابراتی و الکترونیکی نیروهای دریایی و هوایی جمهوری اسلامی ایران را مختل سازد؟

1.119	2.64	.947	2.11	56	آیا هواپیماهای شناسایی (با سرنشین و بدون سرنشین) امارات عربی متحده قابلیت نفوذ و شناسایی نقاط حساس و مناطق حیاتی جنوبی جمهوری اسلامی ایران (پالایشگاه آبادان، نیروگاه اتمی بوشهر و...) را دارند؟
.915	2.19	.755	1.82	49	آیا جنگنده‌های نیروی هوایی امارات عربی متحده قابلیت نفوذ و آسیب‌رسانی به اهداف و مناطق حیاتی در عمق سرزمین جمهوری اسلامی ایران را دارند؟
1.011	2.63	.883	2.13	55	آیا توانمندی نیروی هوایی امارات عربی متحده می‌تواند امنیت سکوه‌های نفتی جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس را با تهدید مواجه سازد؟
1.039	2.57	.899	2.06	54	آیا توانمندی نیروی هوایی امارات عربی متحده می‌تواند روند انتقال انرژی جمهوری اسلامی ایران از طریق تنگه هرمز را به مخاطره اندازد؟
.80011	2.4913	.63048	2.0122	41	توانمندی کلی نیروی هوایی

نتایج ارایه‌شده در جدول بالا توصیف‌کننده گویه‌های تشکیل‌دهنده مؤلفه توانمندی نیروی هوایی کشور امارات عربی متحده و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی در وضعیت فعلی و در افق آینده است. ارزیابی پاسخ‌دهندگان از میزان تأثیر این عوامل در وضعیت فعلی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی نشان می‌دهد که میزان تأثیر: "آیا هواپیماهای شناسایی (با سرنشین و بدون سرنشین) نیروی هوایی امارات عربی متحده در سطح منطقه خلیج فارس می‌تواند تحرکات نیروهای دریایی و هوایی جمهوری اسلامی ایران را رصد و

شناسایی کنند؟ "با میانگین ۲.۲۹،" آیا سیستم جنگ الکترونیک (EW) نیروی هوایی امارات عربی متحده می تواند سیستم های مخابراتی و الکترونیکی نیروهای دریایی و هوایی جمهوری اسلامی ایران را مختل سازد؟"، با میانگین ۲.۱۹، و "آیا توانمندی نیروی هوایی امارات عربی متحده می تواند امنیت سکوهاى نفتى جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس را با تهدید مواجه سازد؟" با میانگین ۲.۱۳، نسبت به سایر عوامل از میانگین بالاتری برخوردار می باشند. همچنین ارزیابی پاسخ دهندگان از میزان تأثیر این عوامل در افق آینده بر امنیت ملی جمهوری اسلامی نشان می دهد که میزان تأثیر: "آیا هواپیماهای شناسایی (با سرنشین و بدون سرنشین) نیروی هوایی امارات عربی متحده در سطح منطقه خلیج فارس می توانند تحرکات نیروهای دریایی و هوایی جمهوری اسلامی ایران را رصد و شناسایی کنند؟" با میانگین ۲.۹۵ "آیا هواپیماهای شناسایی (با سرنشین و بدون سرنشین) امارات متحده عربی قابلیت نفوذ و شناسایی نقاط حساس و مناطق حیاتی جنوبی جمهوری اسلامی ایران (پالایشگاه آبادان، نیروگاه اتمی بوشهر و...) را دارند؟"، با میانگین ۲.۶۴، و "آیا توانمندی نیروی هوایی امارات عربی متحده می تواند امنیت سکوهاى نفتى جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس را با تهدید مواجه سازد؟"، با میانگین ۲.۶۳، نسبت به سایر عوامل از میانگین بالاتری برخوردار می باشند. همچنین میانگین کل عوامل برای وضعیت فعلی برابر با ۲.۰۱، و برای افق آینده برابر با ۲.۴۵ است.

جدول شماره ۲: میانگین و انحراف معیار گویه‌های مربوط به مؤلفه "تأثیر توانمندی نیروی دریایی امارات عربی متحده بر امنیت جمهوری اسلامی ایران"، در وضعیت فعلی و در افق آینده

گویه	N	وضعیت فعلی		افق آینده	
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
آیا توانمندی نیروی دریایی امارات عربی متحده می‌تواند امنیت نیروی دریایی سپاه پاسداران و ارتش جمهوری اسلامی ایران را تهدید کند؟	50	1.66	.917	2.06	.899
آیا توانمندی نیروی دریایی امارات عربی متحده می‌تواند روند انتقال انرژی جمهوری اسلامی ایران از طریق تنگه هرمز را با تهدید مواجه سازد؟	50	1.80	.670	2.06	.925
آیا توانمندی نیروی دریایی امارات عربی متحده قابلیت تهدید سکوهای نفتی جمهوری اسلامی ایران را دارد؟	54	1.96	.726	2.25	.879
آیا توانمندی نیروی دریایی امارات عربی متحده قابلیت تهدید جزایر سه گانه ایرانی (تنب‌های کوچک و بزرگ و ابوموسی) را دارد؟	51	2.04	.848	2.24	.970
آیا روحیه و انگیزه و تجربه نیروی دریایی امارات عربی متحده در وضعیت مطلوبی قرار دارد؟ در صورت مثبت بودن پاسخ، تأثیر آن در رویارویی با نیروی دریایی سپاه پاسداران و ارتش جمهوری اسلامی ایران چه میزان خواهد بود؟	47	1.62	.739	1.83	.825
توانمندی کلی نیروی دریایی	40	1.8250	.56964	2.1073	.72401

نتایج ارایه شده در جدول شماره ۲ توصیف کننده گویه‌های تشکیل دهنده مؤلفه توانمندی نیروی دریایی کشور امارات عربی متحده و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی در وضعیت فعلی و در افق آینده است. ارزیابی پاسخ‌دهندگان از میزان تأثیر این عوامل در وضعیت فعلی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی نشان می‌دهد که میزان تأثیر: "آیا توانمندی نیروی دریایی امارات عربی متحده قابلیت تهدید جزایر سه گانه ایرانی (تنب‌های کوچک و بزرگ و ابوموسی) را دارد؟" با میانگین ۲.۰۴، و "آیا توانمندی نیروی دریایی امارات عربی متحده قابلیت تهدید سکوه‌های نفتی جمهوری اسلامی ایران را دارد؟"، با میانگین ۱.۹۶، نسبت به سایر عوامل از میانگین بالاتری برخوردار می‌باشند. همچنین ارزیابی پاسخ‌دهندگان از میزان تأثیر این عوامل در افق آینده بر امنیت ملی جمهوری اسلامی نشان می‌دهد که میزان تأثیر: "آیا توانمندی نیروی دریایی امارات عربی متحده قابلیت تهدید سکوه‌های نفتی جمهوری اسلامی ایران را دارد؟" با میانگین ۲.۲۵، و "آیا توانمندی نیروی دریایی امارات عربی متحده قابلیت تهدید جزایر سه گانه ایرانی (تنب‌های کوچک و بزرگ و ابوموسی) را دارد؟"، با میانگین ۲.۲۴، نسبت به سایر عوامل از میانگین بالاتری می‌باشند. همچنین میانگین کل عوامل برای وضعیت فعلی برابر با ۱.۸۲، و برای افق آینده برابر با ۲.۱۰ است.

جدول شماره ۳: میانگین و انحراف معیار گویه‌های مربوط به مؤلفه "تأثیر توانمندی نیروی زمینی امارات عربی متحده بر امنیت جمهوری اسلامی ایران"، در وضعیت فعلی و در افق آینده

گویه	N	وضعیت فعلی		افق آینده	
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
آیا توانمندی نیروی زمینی امارات عربی متحده می‌تواند امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران را تهدید کند؟	40	1.50	.716	1.59	.785
آیا توانمندی توپخانه‌ای نیروی زمینی امارات عربی متحده توانند مناطق و تأسیسات حیاتی جنوبی جمهوری اسلامی ایران نظیر پالایشگاه آبادان را با تهدید مواجه سازد؟	43	1.58	.698	1.61	.655
آیا افزایش قدرت موشکی امارات عربی متحده می‌تواند تأسیسات حیاتی استان‌های جنوبی هرمزگان و بوشهر در جمهوری اسلامی ایران را تهدید کند؟	55	2.11	.956	2.41	1.052
آیا توانمندی‌های زرهی نیروی زمینی امارات عربی متحده قابلیت نفوذ به مناطق جنوب غربی جمهوری اسلامی ایران از طریق لجستیکی و یا محل استقرار نظامی شورای همکاری خلیج فارس را دارند؟	38	1.58	.758	1.61	.823
آیا شایستگی رزمی نیروی زمینی امارات عربی متحده می‌تواند برای نیروهای نظامی و انتظامی مسقر در مرزهای جنوبی جمهوری اسلامی ایران به عنوان تهدید محسوب شود؟	38	1.34	.582	1.51	.756
توانمندی کلی نیروی زمینی	34	1.5765	.54776	۱.۶۹۷۱	.62755

نتایج ارایه شده در جدول شماره ۳ توصیف کننده گویه‌های تشکیل دهنده مؤلفه توانمندی نیروی زمینی کشور امارات عربی متحده و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی در وضعیت فعلی و در افق آینده است. ارزیابی پاسخ‌دهندگان از میزان تأثیر این عوامل در وضعیت فعلی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی نشان می‌دهد که میزان تأثیر: "آیا افزایش قدرت موشکی امارات عربی متحده می‌تواند تأسیسات حیاتی استان‌های جنوبی هرمزگان و بوشهر در جمهوری اسلامی ایران را تهدید کند؟" با میانگین ۲.۱۱، نسبت به سایر عوامل از میانگین بالاتری برخوردار است. همچنین ارزیابی پاسخ‌دهندگان از میزان تأثیر این عوامل در افق آینده بر امنیت ملی جمهوری اسلامی نشان می‌دهد که میزان تأثیر: "آیا افزایش قدرت موشکی امارات عربی متحده می‌تواند تأسیسات حیاتی استان‌های جنوبی هرمزگان و بوشهر در جمهوری اسلامی ایران را تهدید کند؟" با میانگین ۲.۴۱، نسبت به سایر عوامل از میانگین بالاتری است. همچنین میانگین کل عوامل برای وضعیت فعلی برابر با ۱.۵۷، و برای افق آینده برابر با ۱.۶۹، است.

جدول شماره ۴: میانگین و انحراف معیار گویه‌های مربوط به مؤلفه "تأثیر پیمان‌های دفاعی امارات عربی متحده بر امنیت جمهوری اسلامی ایران"، در وضعیت فعلی و در

افق آینده

گویه	N	وضعیت فعلی		افق آینده	
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
آیا پیمان‌های دفاعی امارات عربی متحده با کشورهای فرامنطقه‌ای (آمریکا و انگلیس) می‌تواند امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران را با تهدید جدی مواجه سازد؟	61	2.62	1.067	3.02	1.081
آیا خریدهای تسلیحاتی مدرن و پیشرفته امارات عربی متحده از کشورهای غربی می‌تواند از نظر	56	2.41	.910	2.72	1.106

فصلنامه مدیریت و پژوهش‌های دفاعی، سال سیزدهم، شماره ۷۷، زمستان ۱۳۹۳

					تجهیزاتی موجب تفوق نظامی این کشور بر جمهوری اسلامی ایران شود؟
1.001	2.74	.910	2.39	59	آیا پیمان‌های دفاعی امارات عربی متحده با کشورهای منطقه‌ای (شورای همکاری خلیج فارس) می‌تواند امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران را با تهدید جدی مواجه سازد؟
1.159	3.08	1.108	2.60	60	آیا توافقنامه‌های نظامی امارات عربی متحده با آمریکا و انگلیس می‌تواند موجب تهدید جمهوری اسلامی ایران شود؟
1.108	2.66	.955	2.19	59	آیا حضور مستشاران هم‌پیمان امارات عربی متحده می‌تواند بر توانمندی این کشور علیه جمهوری اسلامی ایران مؤثر باشد؟
1.153	2.60	1.013	2.36	59	آیا استفاده از مستشاران هم‌پیمان فرامنطقه‌ای امارات عربی متحده می‌تواند در هدایت نظامیان این کشور در طراحی علیه جمهوری اسلامی ایران مؤثر باشد؟
1.171	2.72	1.081	2.48	60	آیا در صورت درگیری نظامی امارات عربی متحده با جمهوری اسلامی ایران، کشورهای حوزه خلیج فارس بر اساس پیمان دفاعی سپر جزیره به کمک کشور محاصمه‌کننده وارد عمل خواهند شد؟
1.015	2.60	.899	2.22	58	آیا برگزاری رزمایش‌های مشترک دریایی و هوایی امارات عربی متحده با کشورهای منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای می‌تواند برای امنیت دریایی و هوایی جمهوری اسلامی ایران در منطقه خلیج فارس تهدید محسوب شود؟
.86224	2.6984	.75448	2.3778	45	تأثیر کلی پیمان‌های دفاعی

نتایج ارایه شده در جدول شماره ۴ توصیف کننده گویه‌های تشکیل دهنده مؤلفه پیمان‌های دفاعی امارات عربی متحده و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی در وضعیت فعلی و در افق آینده است. ارزیابی پاسخ دهندگان از میزان تأثیر این عوامل در وضعیت فعلی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی نشان می‌دهد که میزان تأثیر: "آیا پیمان‌های دفاعی امارات عربی متحده با کشورهای فرامنطقه‌ای (آمریکا و انگلیس) می‌تواند امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران را با تهدید جدی مواجه سازد؟" با میانگین ۲.۶۲، و "آیا توافقنامه‌های نظامی امارات عربی متحده با آمریکا و انگلیس می‌تواند موجب تهدید جمهوری اسلامی ایران شود؟"، با میانگین ۲.۶۰، نسبت به سایر عوامل از میانگین بالاتری برخوردار می‌باشند. همچنین ارزیابی پاسخ‌دهندگان از میزان تأثیر این عوامل در افق آینده بر امنیت ملی جمهوری اسلامی نشان می‌دهد که میزان تأثیر: "آیا پیمان‌های دفاعی امارات عربی متحده با کشورهای فرامنطقه‌ای (آمریکا و انگلیس) می‌تواند امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران را با تهدید جدی مواجه سازد؟" با میانگین ۳.۲، و "آیا توافقنامه‌های نظامی امارات عربی متحده با آمریکا و انگلیس می‌تواند موجب تهدید جمهوری اسلامی ایران گردد؟"، با میانگین ۳.۰۸، نسبت به سایر عوامل از میانگین بالاتری می‌باشند. همچنین میانگین کل عوامل برای وضعیت فعلی برابر با ۲.۳۷، و برای افق آینده برابر با ۲.۶۹ است.

جدول شماره ۵: میانگین و انحراف معیار گویه‌های مربوط به مؤلفه "توانمندی کلی نظامی امارات عربی متحده بر امنیت جمهوری اسلامی ایران"، در وضعیت فعلی و در افق آینده

گویه	N	وضعیت فعلی		افق آینده	
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
آیا توانمندی نظامی امارات عربی متحده اعم از عوامل فیزیکی، غیر فیزیکی و برتری‌ساز می‌تواند امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران را با تهدید جدی مواجه سازد؟	48	2.06	.976	2.49	1.157
آیا قراردادهای و پیمان‌های دفاعی کشور امارات عربی متحده با کشورهای منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای می‌تواند بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران تأثیر منفی داشته باشد؟	55	2.64	1.095	2.93	1.096
در صورت درگیری نظامی امارات عربی متحده با جمهوری اسلامی ایران، آیا هم‌پیمانان منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای در حمایت از آن کشور وارد عمل خواهند شد؟	56	2.55	1.094	3.05	1.227
آیا خرید تجهیزات مدرن و پیشرفته نظامی (آفندی و پدافندی) توسط امارات عربی متحده می‌تواند موجب درگیری نظامی این کشور با جمهوری اسلامی ایران شود؟	43	1.93	.856	2.33	1.169
توانمندی کلی نظامی امارات عربی متحده	39	2.3526	.8711 7	2.756 4	1.088 95

نتایج ارایه شده در جدول شماره ۵ توصیف‌کننده گویه‌های تشکیل‌دهنده مؤلفه توانمندی کلی نظامی امارات عربی متحده و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی در

وضعیت فعلی و در افق آینده است. ارزیابی پاسخ‌دهندگان از میزان تأثیر این عوامل در وضعیت فعلی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی نشان می‌دهد که میزان تأثیر: "آیا قراردادها و پیمان‌های دفاعی کشور امارات عربی متحده با کشورهای منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای می‌تواند بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران تأثیر منفی داشته باشد؟" با میانگین ۲.۶۴، و در صورت درگیری نظامی امارات عربی متحده با جمهوری اسلامی ایران، آیا هم‌پیمانان منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای در حمایت از آن کشور وارد عمل خواهند شد؟"، با میانگین ۲.۵۵، نسبت به سایر عوامل از میانگین بالاتری برخوردار می‌باشند. همچنین ارزیابی پاسخ‌دهندگان از میزان تأثیر این عوامل در افق آینده بر امنیت ملی جمهوری اسلامی نشان می‌دهد که میزان تأثیر: "در صورت درگیری نظامی امارات عربی متحده با جمهوری اسلامی ایران، آیا هم‌پیمانان منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای در حمایت از آن کشور وارد عمل خواهند شد؟" با میانگین ۳.۰۵، و "آیا قراردادها و پیمان‌های دفاعی کشور امارات عربی متحده کشورهای منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای می‌تواند بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران تأثیر داشته باشد؟"، با میانگین ۲.۹۳، نسبت به سایر عوامل از میانگین بالاتری می‌باشند. همچنین میانگین کل عوامل برای وضعیت فعلی برابر با ۲.۳۵، و برای افق آینده برابر با ۲.۷۵ است.

۱۳- تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق

در این قسمت یافته‌های تحقیق به صورت توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

جدول شماره ۶: توصیف مؤلفه‌ها و نتایج آزمون فرض t تک متغیره و سطح معناداری متغیرهای پنج‌گانه تحقیق در وضعیت فعلی

مؤلفه‌ها	N	میانگین	انحراف معیار	t	درجه آزادی	سطح معناداری
توانمندی نیروی هوایی امارات عربی متحده	41	2.0122	.63048	-10.032	40	.000
توانمندی نیروی دریایی امارات عربی متحده	40	1.8250	.56964	-13.046	39	.000
توانمندی نیروی زمینی امارات عربی متحده	34	1.5765	.54776	-15.154	33	.000
پیمان‌های دفاعی امارات عربی متحده	45	2.3778	.75448	-5.532	44	.000
توانمندی کلی نظامی امارات عربی متحده	39	2.3526	.87117	-4.641	38	.000
مجموع مؤلفه‌ها	28	1.9048	.51789	-11.190	27	.000

نتایج ارایه شده در جدول شماره ۶ توصیف کننده و نتایج آزمون فرض t تک متغیره و سطح معناداری متغیرهای پنج‌گانه تحقیق در وضعیت فعلی است. ارزیابی پاسخ‌دهندگان از میزان تأثیر این مؤلفه‌ها بر امنیت ملی جمهوری اسلامی، نشان می‌دهد که مؤلفه "توانمندی نیروی زمینی امارات عربی متحده" با میانگین ۱.۵۷، و "توانمندی نیروی دریایی امارات عربی متحده"، با میانگین ۱.۸۲، نسبت به سایر مؤلفه‌ها دارای میانگین کمتری هستند و

نتایج حاصل از آزمون t تک نمونه‌ای برای بررسی سطح معناداری میزان تأثیر هر یک از مؤلفه‌های تحقیق بر امنیت ملی جمهوری اسلامی در وضعیت فعلی نیز نشان می‌دهد که مقدار آزمون t برای تمامی مؤلفه‌ها در سطح اطمینان ۹۹ درصد ($\text{sig} = 0.000$)، معنادار و پایین‌تر از میانگین فرضی (عدد ۳) است، مقدار آزمون t، برای مجموع مؤلفه‌ها نیز برابر با $t = -11.190$ ($\text{sig} = 0.000$) است، بنابراین می‌توان گفت که میزان تأثیر تمامی مؤلفه‌ها بر امنیت ملی جمهوری اسلامی در وضعیت فعلی، به طور معناداری پایین‌تر از حد متوسط است.

جدول شماره ۷: توصیف مؤلفه‌ها و نتایج آزمون فرض t تک متغیره و سطح معناداری متغیرهای پنج‌گانه تحقیق در افق آینده

مؤلفه‌ها	N	میانگین	انحراف معیار	t	درجه آزادی	سطح معناداری
توانمندی نیروی هوایی امارات عربی متحده	43	2.4913	.80011	-4.169	42	.000
توانمندی نیروی دریایی امارات عربی متحده	41	2.1073	.72401	-7.895	40	.000
توانمندی نیروی زمینی امارات عربی متحده	35	1.6971	.62755	12.282	34	.000
پیمان‌های دفاعی امارات عربی متحده	46	2.6984	.86224	-2.373	45	.022
توانمندی کلی نظامی امارات عربی متحده	39	2.7564	1.08895	-1.397	38	.171
مجموع مؤلفه‌ها	30	2.0133	.65141	-8.297	29	.000

نتایج ارایه شده در جدول بالا توصیف و همچنین، نتایج آزمون فرض t تک متغیره و سطح معناداری متغیرهای پنج‌گانه تحقیق در افق آینده را نشان می‌دهد. ارزیابی پاسخ‌دهندگان از میزان تأثیر این مؤلفه‌ها بر امنیت ملی جمهوری اسلامی در افق آینده،

حاکمی از آن است که مؤلفه "توانمندی نیروی زمینی امارات عربی متحده" با میانگین ۱.۶۹، و "توانمندی نیروی دریایی امارات عربی متحده"، با میانگین ۲.۱۰، نسبت به سایر مؤلفه‌ها دارای میانگین کمتری هستند. و نتایج حاصل از آزمون t تک نمونه‌ای برای بررسی سطح معناداری میزان تأثیر هر یک از مؤلفه‌های تحقیق بر امنیت ملی جمهوری اسلامی در افق آینده نیز نشان می‌دهد که مقدار آزمون t برای مؤلفه "توانمندی کلی نظامی امارات عربی متحده"، در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار نمی‌باشد ($\text{sig} = 0.171$)، برای مؤلفه "پیمان‌های دفاعی امارات عربی متحده"، در سطح اطمینان ۹۵ درصد ($\text{sig} = 0.022$)، معنادار و پایین‌تر از میانگین فرضی (عدد ۳) است، برای سایر مؤلفه‌ها نیز مقدار t در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار است و مقدار آن برای مجموع مؤلفه‌ها برابر است با (0.000) $t = -8.297$ ($\text{sig} =$) و بنابراین می‌توان گفت که میزان تأثیر مؤلفه‌های "توانمندی نیروی هوایی امارات عربی متحده"، "توانمندی نیروی دریایی امارات عربی متحده"، "توانمندی نیروی زمینی امارات عربی متحده"، "پیمان‌های دفاعی امارات عربی متحده"، و مجموع مؤلفه‌ها، بر امنیت ملی جمهوری اسلامی در افق آینده، به طور معناداری پایین‌تر از حد متوسط می‌باشند. در خصوص مؤلفه "توانمندی کلی نظامی امارات عربی متحده"، علی‌رغم آنکه میانگین آن از میانگین فرضی (عدد ۳)، پایین‌تر است ولی تفاوت آن با میانگین فرضی در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار نیست و نمی‌توان با اطمینان گفت که تأثیر این مؤلفه نیز در افق آینده بر امنیت ملی جمهوری اسلامی، پایین‌تر از حد متوسط است.

۱۴- نتیجه‌گیری

در نگاه کلی باید عنوان کرد که هر چند دولت امارات عربی متحده خریدهای نظامی سنگینی داشته و با دارا بودن جنگنده‌های پیشرفته یکی از مجهزترین نیروهای هوایی در غرب آسیا است، ولی پیچیدگی سامانه‌های دفاعی و تجهیزات نظامی جدید و پیشرفته به حدی است که کشورهای کوچک منطقه خلیج فارس و به خصوص امارات، قدرت جذب

آنها را ندارند و در عمل، مجالی برای آموزش کامل نیروهای بومی وجود ندارد. در قبال سلاح‌های جدید که از کشورهای گوناگون به امارات وارد می‌شود، تنها به کارگیری نیروهای متخصص خارجی می‌تواند جوابگوی نیازها باشد. در چنین شرایطی این کشورها می‌توانند به صورت نمایشگاه و محل انبار تسلیحات قدرت‌های غربی در آیند.

مشکل اصلی امارات در بخش نظامی، کمبود نیروی انسانی کارآمد، با تجربه و بومی است. در حقیقت این تسلیحات بدون توجه به قابلیت‌های به کارگیری خریداری شده‌اند و نتیجه نهایی این امر وابستگی مطلق به نیروهای خارجی است. مطابق یک آمار، ۸۰ درصد از پرسنل نظامی امارات عربی متحده در کشوری غیر از امارات متولد شده‌اند. افسران نیروی مسلح امارات از میان ۲۹ ملیت مختلف تشکیل شده‌اند که تنها نقطه مشترک‌شان صحبت به زبان انگلیسی است. در عین حال، امارات عربی متحده بدون کمک و حمایت ایالات متحده و بریتانیا، قادر به انجام عملیات‌های دریایی نیست و دارای آمادگی اندکی برای جنگ است.

از نظر افراد خبره این حوزه که در قالب پرسشنامه صورت گرفت، میزان تأثیر مؤلفه‌های "توانمندی نیروی هوایی امارات عربی متحده"، "توانمندی نیروی دریایی امارات عربی متحده"، "توانمندی نیروی زمینی امارات عربی متحده"، "پیمان‌های دفاعی امارات متحده عربی"، و مجموع مؤلفه‌ها، بر امنیت ملی جمهوری اسلامی در افق حال و آینده، به طور معناداری پایین‌تر از حد متوسط می‌باشند. در خصوص مؤلفه "توانمندی کلی نظامی امارات عربی متحده"، نمی‌توان با اطمینان گفت که تأثیر این مؤلفه نیز در افق آینده بر امنیت ملی جمهوری اسلامی، پایین‌تر از حد متوسط باشد، اما در وضعیت حال قدرت نظامی این کشور تهدیدی برای امنیت ملی کشورمان محسوب نمی‌شود.

۱۶- ارائه پیشنهاد

۱. تکیه بر مشترکات دینی، اجتماعی (دین و پیوند دینی مشترک، وجود ایرانیان فراوان در این کشور) به منظور حفظ پیوندهای سیاسی - دیپلماتیک دو کشور از

طریق برگزاری جلسات فی‌مابین؛

۲. اطمینان‌بخشی به طرف اماراتی از سوی مسئولان جمهوری اسلامی و تنش‌زدایی در روابط طرفین به منظور جلوگیری از احتمال تحرکات منفی آن کشور با روش تحکیم‌بخشی روابط؛
۳. القای این واقعیت که حمله به ایران، هزینه بسیار زیاد و غیر قابل‌تحمیلی برای دشمن او در پی خواهد داشت (منظور اقدامات بازدارنده از طریق برگزاری همایش‌های رزمی و... مشترک)؛
۴. با برجسته‌سازی اختلافات امارات و آمریکا و تشویق اماراتی‌ها به اتخاذ مواضع مستقل در مجامع بین‌المللی، مانع هم‌پیمانی راهبردی دو دولت مذکور شویم؛
۵. به رخ کشیدن توان دفاعی - امنیتی جمهوری اسلامی از طریق اجرای رزمایش‌های مشترک دریایی و هوایی در منطقه به منظور نشان دادن قدرت نظامی کشورمان؛

کتابنامه:

منابع فارسی

۱. الهی، همایون، خلیج فارس و مسایل آن، چاپ ششم، تهران: نشر قومس، ۱۳۷۹.
۲. اسدی، بیژن، خلیج فارس و مسایل آن، تهران: انتشارات سمت، ۱۳۸۱.
۳. افتخاری، اصغر، ساخت دولتی امنیت ملی، تهران: فصلنامه مطالعات راهبردی، سال چهارم، شماره سوم پاییز، ۱۳۸۰.
۴. افشار، ایرج، خلیج فارس و کشورهای جنوبی آن، تهران: مرکز نشر و تحقیقات قلم آشنا، ۱۳۸۱.
۵. اکبری خنجی، نظام، مهاجرت و سازگاری پژوهشی در مورد ایرانیان مقیم امارات متحده عربی، شیراز: انتشارات نوید، ۱۳۸۹.
۶. بابایی، حبیب‌الله، بررسی اقلام و تجهیزات موردنیاز در عملیات آرام‌سازی، (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)، تهران: شهریور، ۱۳۷۸.
۷. تهامی، مجتبی، امنیت ملی، دکترین و سیاست‌های دفاعی امنیتی، جلد اول، چاپ دوم، تهران: نشر دانشگاه عالی دفاع ملی، ۱۳۷۶.
۸. تهامی، سیدمجتبی، امنیت ملی داکترین سیاست‌های دفاعی و امنیتی، جلد اول، تهران: مرکز خدمات فرهنگی مطهر، ۱۳۸۴.
۹. جمراسی فراهانی، علی‌اصغر، بررسی مفاهیم نظری امنیت ملی، چاپ اول، تهران: نشر مرکز آموزش مدیریت دولتی، ۱۳۷۴.
۱۰. جمراسی فراهانی، علی‌اصغر، به نقل از حسین سیف‌زاده، مقاله‌ای در مورد مصالح ملی در مجموعه مقالات و مفاهیم، چاپ اول، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی، ۱۳۷۰.
۱۱. درویشی‌سه‌تلانی، فرهاد، تأملی نظری بر امنیت ملی، چاپ اول، تهران: نشر دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه، ۱۳۷۶.
۱۲. دلاور، علی، مبانی نظری و علمی پژوهشی در علوم انسانی و اجتماعی، تهران: انتشارات رشد، ۱۳۷۶.

۱۳. دیلم‌کتولی، محمد، مطالعات استراتژیک امارات متحده عربی، تهران: مؤسسه مطالعات و تحقیقات کاربردی، ۱۳۸۶.
۱۴. قنبری جهرمی، محمد حسین، دکترین نظامی و فرآیند شکل‌گیری آن، تهران: فصلنامه مطالعات دفاعی و امنیتی، ۱۳۸۷.
۱۵. مؤذن جامی، محمدهادی، نگاهی به آسیب‌شناسی امنیت ملی، فصلنامه علمی پژوهشی دانشگاه عالی دفاع ملی، شماره اول، تهران: تابستان، ۱۳۷۸.
۱۶. میررضوی، فیروزه و احمدی لفورکی، بهزاد، راهنمای منطقه و کشورهای حوزه خلیج فارس، تهران: مؤسسه فرهنگی مطالعاتی و تحقیقات بین‌الملل ابرار معاصر، فروردین ۱۳۸۳.
۱۷. همایونی، مسعود، بررسی توان نظامی امارات متحده عربی و چگونگی تأثیر آن بر دفاع از جزایر سه گانه ج.ا. (پایان‌نامه)، تهران: بهار سال ۱۳۸۱.

منابع خارجی:

- 1- [.Http:// WWW. ODCI.jov.Cia. Publications / Factbook / TC.HTM.](http://WWW.ODCI.jov.Cia.Publications/Factbook/TC.HTM)
- 2- [.http:// www. Country watch.com](http://www.Countrywatch.com) , United Arab Emirates review 2003.
- 3- [.http://www.mashreghnews.ir/fa/news/197657](http://www.mashreghnews.ir/fa/news/197657)
- 4- [.http://data.un.org/Search.aspx?q=united+arab+emirates+](http://data.un.org/Search.aspx?q=united+arab+emirates+)
- 5- [.http://www.state.gov/drl/rls/hrrpt/2005/61701.htm](http://www.state.gov/drl/rls/hrrpt/2005/61701.htm)2006
- 6- [.http://www.odci.gov/cia/publications/factbook/geos/ae.html](http://www.odci.gov/cia/publications/factbook/geos/ae.html)
- 7- [.http://data.un.org/Search.aspx?=united+arab+emirates](http://data.un.org/Search.aspx?=united+arab+emirates)
- 8- [.http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/5444.htm](http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/5444.htm)
- 9- I.ISS, Military Balance, 2005-2006, "UAE".
- 10- [.http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/profiles/UAE.pdf](http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/profiles/UAE.pdf),2007
- 11- [.http://www.alarabiya.net/articles/2008/04/21/48654.html](http://www.alarabiya.net/articles/2008/04/21/48654.html) Ibid
- 12- [.http://www.defensenews.com/story.php?i3869782&c=MID&s=AIR](http://www.defensenews.com/story.php?i3869782&c=MID&s=AIR), 2007
- 13- [.http://fa.wikipedia.org/w/index.php?title](http://fa.wikipedia.org/w/index.php?title)
- 14- [.http://worldarmy.ir/m/post/1](http://worldarmy.ir/m/post/1).
- 15- I.ISS, Military Balance2012, "UAE"